

Arjen käännostekstien jäljillä. Käännökset ympärillämme -hankkeen jatkoa

**Inkaliisa Vihonen
Helsingin yliopisto**

**Leena Salmi
Turun yliopisto, kääntämisen ja tulkkauksen keskus**

Abstract

The paper reports on the follow-up of a diary study measuring the amount of translations read daily by translation students (Paloposki 2006). The aim of the present study was to refine the methodology so that the actual amount of translations in the daily reading practices could be measured. To this end, we developed a text diary where participants, students and non-students, could easily fill in (electronically or on paper) all texts they read during one single day. They were also asked to specify whether the texts read were translations or not. Since the distinction between translation and non-translation is not always clear, the survey was supplemented by participant interviews, where clarifications could be made to the diary submitted. The diary also contained a column for comments in case there was, for instance, doubts on the nature and origin of the text. Based on this pilot study, it seems that the amount of translations in our daily reading is relatively high, slightly over 40 %. There were also marked differences between the two participant groups: the students, for example, read less newspapers and watched more subtitled programmes on TV than the group of non-students.

1 Johdanto

Elämme keskellä käännettyjen tekstien maailmaa. Esimerkkejä on helppo löytää: sanomalehdissä, kaunokirjallisuudessa, käyttöohjeissa, viranomaisteksteissä, kaikkialla kohtaamme käännöksiä. Myös Euroopan unioni on kasvattanut käännettyjen tekstien osuutta: esimerkiksi vuonna 2006 Euroopan komission käännöspääosasto (DGT) käänsi noin 1 500 000 sivua tekstiä. Suomenkielisten tekstien osuus tästä käännösmassasta oli reilusti yli 50 000 sivua. (Euroopan komissio 2007b: 6–7) Mutta kuinka suuren osuuden arjen teksteistä käännökset tosiasiaassa kattavat?

Tässä artikkelissa esittelemme jatkoa hankkeelle, johon kuuluu erilaisten tekstilajien kartoittaminen kääntämisen näkökulmasta. Ajatus hankkeesta syntyi alun perin Suomen kääntäjien ja tulkkien liitossa (SKTL), jossa alettiin miettiä, mitä voitaisiin tehdä kääntäjän ammatin tunnettuuden edistämiseksi ja kääntäjän näkyvyyden lisäämiseksi. Ajatusta ideoi edelleen Outi Paloposki, joka esitteli ”Käännökset ympärillämme” -hankeidea KäTu-symposiumissa 2006 (Paloposki 2006). Olemme keränneet lisää aineistoa hieman eri tavalla, joten tutkimustamme voidaan pitää pilottitutkimuksena jatkossa toteutettavalle kartoitukselle.

2 Aiempi luku- ja tekstipäiväkirjatutkimus

Outi Paloposki ja Leena Salmi kokosivat keväällä 2006 aineistoa Helsingin ja Turun yliopistoissa, joissa heidän tekstianalyysikursseilleen osallistuneet opiskelijat täyttivät tekstipäiväkirjat. Outi Paloposken aineistossa on 82 palautettua tekstipäiväkirjaa, Leena Salmen 38. Päiväkirjoissa tehtiin käännettyjen tekstilajien kartoitus: opiskelijoita pyydettiin kirjaamaan kaikki yhden viikon aikana lukemansa, näkemänsä tai kuulemansa tekstit, jotka olivat (tai joiden he arvelivat olevan) käännoiksi. Päiväkirjassa tekstit mainittiin nimeltä (esim. kirja ja sen tekijä) tai niitä kuvailtiin lyhyesti (esim. nuudeli-pakkauksen seloste). Lisäksi mainittiin tekstin määrä (paperilta tai www-sivulta luetun tekstin pituus sivuina tai kuullun tai tekstityksenä luetun tekstin kesto), kirjoittaja ja kääntäjä, jos ne oli mainittu sekä se, miksi vastaaja tiesi tai arveli tekstin olevan käännös. Opiskelijat tekivät myös analyysiosion, jossa heitä pyydettiin arvioimaan, kuinka suuri osuus kaikista heidän viikon aikana lukemistaan teksteistä oli käännoiksi.

Outi Paloposki (2006) ryhmitteli päiväkirjoissa esiintyneet tekstit seuraaviin ryhmiin: pakkauselosteet (elintarvikkeet, puhdistus- tms. aineet), käyttöohjeet (lääkkeet, laitteet), sanoma- ja aikakauslehdet, AV-kääntäminen (elokuvat, televisio), kirjallisuus (kauno- ja tietokirjallisuus, sarjakuvat) ja muut. Muut-ryhmä sisälsi mm. seuraavia tekstejä: mainokset, opetusmateriaali, omat käännökset (opiskelijat olivat kääntämisen tai monikielisen ammattiviestinnän opiskelijoita), kalenteritekstit, esitteet, tiedotteet, postimyyntiluettelot, www-sivut, kuulutukset ja opasteet sekä uskonnolliset tekstit.

Jukka Mäkisalo (2006) raportoi puolestaan Savonlinnan kansainvälisen viestinnän laitoksen opiskelijoilla teettämästään lukupäiväkirjatutkimuksesta, jossa vastaajia pyydettiin kirjaamaan muistiin kaikki yhden viikon aikana lukemansa tekstit. Aineistossa on 19 lukupäiväkirjaa. Päiväkirjaan merkittiin luetun tekstin lisäksi myös kellonaika, lukemisen kesto ja tyyppi (silmäilevä vai syventynyt), tekstin kieli sekä se, liittyikö teksti työhön (opiskeluun) vai vapaa-aikaan.

Paloposken ja Salmen päiväkirjoissa pyydettiin siis luettelemaan kaikki käännökset, joihin päiväkirjan pitäjä viikon aikana törmää, mutta koska siinä oli mukana vain käännettyjä tekstejä, se ei antanut tarkkaa tietoa käännosten osuudesta kaikista luetuista teksteistä. Mäkisaloon lukupäiväkirjatutkimuksessa puolestaan kartoitettiin tekstien lukemiseen käytetty aika, mutta vastaajat eivät kommentoineet sitä, oliko luettu teksti käänno. Sen selvittäminen tosin on tutkijan mukaan mahdollista suurimmasta osasta aineistoa, koska useimmasta ilmoitetun tekstilajin ja kielen yhdistelmästä voidaan luotettavasti päätellä, onko kyseessä käänno (esim. TV-ohjelmien tekstitystekstit) vai alkukielellä kirjoitettu teksti (esim. suomenkieliset sähköpostiviestit tai kirjeet). Mäkisaloon (2006: 256–257) mukaan lukemiseen käytetystä ajasta 43,82 % käytetään käännettyjen tekstien lukemiseen ja 22,16 % alkuperäissuomen lukemiseen. Luokittelematta jää kolmasosa eli 34,03 % aineistosta. Näiden lukujen perusteella noin kaksi kolmasosaa luetusta tekstistä olisi käännokieltä. On kuitenkin muistettava, että vastaajia oli melko vähän (19).

Laadimme oman päiväkirjamme näiden kahden aiemman tutkimuksen perusteella ja niitä yhdistellen. Jotta päiväkirjan pitäminen olisi mahdollisimman yksinkertaista ja yksiselitteistä, laadimme Paloposken luokittelun perusteella päiväkirjana täytettäväksi

lomakkeen, johon oli merkitty tekstilajien valmis luokittelu (ks. liite II). Lomakkeeseen piti kirjata luetun tekstin nimi tai muu luonnehdinta, kieli, tekstin lukemiseen käytetty aika, lukemisen tapa (kuten Mäkisaloon lukupäiväkirjassa) sekä onko teksti käännetty (kyllä / ei / en osaa sanoa). Kysyimme lisäksi vastaajilta, mikä heidän mielestään on yleensä alkuperäistekstien ja käänntösten suhde: lukevatko he enemmän käännettyä vai jollain kielellä ”suoraan” kirjoitettua tekstiä.

3 Vastaajat ja aineisto

Vastaajat pitivät tekstipäiväkirjaa yhden arkipäivän ajan, suurin osa tiistaina 6.2.2007. Aineistossamme on 54 tekstipäiväkirjaa. Vastaajat olivat sekä Turun yliopiston ranskan kääntämisen ja tulkkauksen perusopintovaiheen opiskelijoita (24 kpl) että muita, ei-opiskelijoita (30 kpl). Halusimme saada vastaajiksi myös ns. tavallisia ihmisiä, mutta tässä pilottivaiheessa emme pystyneet vielä tekemään kattavaa otosta, vaan vastaajat koostuivat lähipiirissämme olevista eri-ikäisistä henkilöistä. Tutkimus painottuikin näin ollen kehitellyn päiväkirjamallin testaamiseen.

Suurin osa opiskelijoista oli iältään 16–25-vuotiaita, 26–30-vuotiaita oli vain 3 kappaletta. Muista vastaajista työikäisiä (18–65-vuotiaita) oli 14 kappaletta, eläkeläisiä 12 ja alle 16-vuotiaita 4. Suurimmalla osalla vastaajista on akateeminen tai ylempi ammatillinen koulutustausta, joten otostamme ei voida pitää täysin edustavana.

Vastaajat palauttivat päiväkirjan noin viikon kuluttua sen täyttöpäivästä. Opiskelijoilla päiväkirjan pitäminen oli osa Turun yliopiston ranskan kielen kääntämisen ja tulkkauksen perusopintojen pakolliseen käännöskurssiin sisältyvän tekstianalyysiosion suoritusta, ja heidän piti lisäksi analysoida kahta lukemiensa tekstien joukosta valitsemaansa tekstiä. Kaikki vastaajat saivat päiväkirjan täyttöä varten saman ohjeistuksen (ks. liite I); opiskelijat saivat lisäksi toiset ohjeet analyysiosion tekemiseen. Analyysiosio palautettiin noin kuukautta myöhemmin.

Päiväkirjan palauttamisen jälkeen kaikilta vastaajilta kysyttiin tarkennuksia, jos heidän päiväkirjoissaan oli tekstejä, joissa oli käännöksen osalta merkintä ”en osaa sanoa”. Opiskelijoilta asiaa kysyttiin huhtikuun lopulla, kun heille annettiin henkilökohtaista palautetta käännöskurssista, ja muilta vastaajilta joko suullisesti tai sähköpostitse tulosten analysointivaiheessa, noin kuukausi päiväkirjan täyttämisen jälkeen. Näin saatiin tarkennettua myös vastaajien aluksi auki jättämiä kohtia. Tosin on huomattava, että opiskelijoiden kohdalla tarkennuksessa oli yli kahden kuukauden viive päiväkirjan täyttämiseen nähden.

4 Päiväkirjan sisältö

Tekstipäiväkirjan pitäminen haluttiin siis tehdä mahdollisimman helpoksi laatimalla valmis taulukko, josta päiväkirjan pitäjä saattoi valita päivän aikana lukemiaan eritittyytyyppejä. Tekstityyppejä oli luokiteltu niin viestintävälineen kuin käyttötarkoituksenkin mukaan. Niinpä lomakkeesta (ks. liite II) löytyvät omina luokkina esimerkiksi

sanoma- ja aikakauslehdet. Käyttötarkoituksen mukaan oli omiksi luokikseen jaoteltu esimerkiksi viranomaistekstit sekä työhön ja opiskeluun liittyvät tekstit. Vähemmän perinteinen tekstiluokka oli puolestaan sähköisen viestinnän alla esimerkkinä mainittu chat. Luokkaan ”muu: mikä” päiväkirjan täyttäjät saivat itse lisätä muita kuin taulukosta löytyviä tekstilajeja. Näistä esimerkkejä ovat teksti-tv, nuotit ja laulunsanat.

Tekstilajin lisäksi päiväkirjan pitäjää pyydettiin merkitsemään lomakkeeseen kunkin tekstin kohdalle lukemiseen käytetty aika tunteina ja minuutteina sekä lukemisen tapa (silmäily tai syventynyt).

Koehenkilöitä pyydettiin myös itse määrittelemään, oliko luettu teksti käännös, jolloin vastausvaihtoehtoina annettiin kyllä, ei tai en osaa sanoa (EOS). Lomakkeessa oli myös sarake ”kommentteja”, johon oli mahdollista kirjoittaa lisätietoja, esimerkiksi käännöksen osuus osittain käännettystä tekstistä. Sitä, oliko luettu teksti käännös vai ei, käsiteltiin myös haastattellessamme koehenkilöitä lomakkeiden palauttamisen yhteydessä. Tällöin saatoimme selvittää itse käännöksen käsitettä tai tarkentaa epäselväksi jääneitä päiväkirjamerkintöjä.

5 Tulosten analysointi

Analyysivaiheen aluksi tekstipäiväkirjojen, yhteensä 54 kappaletta, sisältämät tiedot koottiin yhteen. Tällöin koottiin ja koodattiin lukemiseen käytetyt ajat kultakin henkilöltä Excel-tilaukseen. Näistä ajoista laskettiin puolestaan keskiarvot kullekin lajityypille ja kullekin ryhmälle. Samoin laskettiin yhteen käännösten prosentuaaliset osuudet kaikesta luetusta tekstistä. Myös tekstipäiväkirjaan tehdyt ja erikseen annetut kommentit koottiin yhteen. Tähän mennessä tehdyn analyysin pohjalta esitämme seuraavassa alustavia tuloksia. Koska koehenkilöjoukko on pieni, ryhmien välisiä eroja ei ole käsitelty tilastollisesti, vaikka niitä esitetäänkin seuraavassa.

Taulukko 1. Lukemiseen käytetty aika ja käännösten osuus luetusta tekstistä.

	opiskelijat	muut	kaikki
lukemiseen päivittäin käytetty aika	323 min = 5 h 23 min	354 min = 5 h 54 min	340 min = 5 h 40 min
käännösten osuus kaikesta tekstistä	41,55 %	39,21 %	40,25 %

Lukemiseen päivittäin käytetty aika oli tämän pilottitutkimuksen perusteella varsin korkea, yli 5 tuntia (taulukko 1). Eroa lukuajassa oli hieman kahden suuren koehenkilöryhmän välillä, ryhmän muut hyväksi, sillä kyseisen ryhmän päivittäinen luku-aika oli 5 tuntia 54 minuuttia. Opiskelijoiden ryhmän vastaava aika oli 5 tuntia 23 minuuttia.

Myös käännösten osuus kaikista luetuista teksteistä oli huomattava: 40 %. Tässä luvussa oli vain hieman eroja kahden kohderyhmän välillä. Opiskelijoiden lukemista teksteistä käännöksiä oli 41,55 %, ryhmällä muut 39,21 %.

Huomio kiinnittyi samoin tekstityksen merkittävään osuuteen käännöksistä, joka oli noin 45 %. Opiskelijoilla kyseinen osuus oli jopa 50 %, muilla 40 %. Koehenkilöiden

lukutottumuksissa oli kuitenkin suurta hajontaa: joillakin vastaajilla 90–100 % käännöksistä oli tekstitystä, joillakin taas ainoastaan 0–20 %.

6 Ryhmäkohtaisia eroja

Ryhmäkohtaiset erot tekstilajien välillä olivat suuria. Huomattava ero oli esimerkiksi sanomalehtien lukemisessa, sillä opiskelijat lukivat niitä keskimäärin 11 min päivässä, muut keskimäärin 47 minuuttia. Kyse voi olla esimerkiksi tottumusten muuttumisesta, olihan ryhmässä muut paljon iäkkäitä ihmisiä, joille lehtien lukeminen kuului päivittäisiin rutiineihin. Eroihin voivat vaikuttaa myös esimerkiksi taloudelliset syyt: monet opiskelijat ovat juuri muuttaneet omilleen ja raha on tiukassa.

Taulukko 2. Kunkin tekstilajin lukemiseen keskimäärin käytetty aika vastaajaryhmittäin (opiskelijat vs. muut).

Lähde	opiskelijat	muut
Sanomalehdet	11,46	47,17
Aikakauslehdet	14,79	23,00
Tieteelliset julkaisut (lehdet, kirjat)	11,13	10,83
Kirjallisuus (kauno- ja tietokirjallisuus)	30,83	54,17
Internet-sivut	39,92	47,07
Sähköinen viestintä (sähköposti, tekstiviestit, chat yms.)	37,96	34,57
Mainokset, matkaesitteet, ilmoitukset	2,19	3,70
Ohjetekstit, opasteet, pakkausten tuoteselosteet (yms.)	2,79	7,43
Tekstitykset (TV, elokuva)	77,38	64,10
Viranomaistekstit (asiakirjat, kirjeet, lomakkeet yms.)	0,33	6,33
Muu työhön tai opiskeluun liittyvä materiaali	86,58	37,00
Muu: mikä	8,08	18,70

Ryhmien välillä oli eroja myös kauno- ja tietokirjallisuuden lukemisessa. Opiskelijat lukivat päiväkirjojen perusteella kirjallisuutta päivittäin keskimäärin 31 minuuttia, muut 54 minuuttia. Kummallakin ryhmällä käännetyn ja alkukielisen kirjallisuuden määrä jakautui tasan (opiskelijoilla kumpaakin noin 15 min, muilla noin 27 min). Opiskelijoiden vähäisen kirjallisuuden lukemisen määrä saattaa selittyä myös sillä, että he olivat pääsääntöisesti ensimmäisen vuoden kääntäjäopiskelijoita, joiden opinnoissa on enemmän käytännön kielitaitokursseja kuin tieteellisen kirjallisuuden lukemista. Opiskelijat puolestaan ymmärrettävistä syistä lukivat enemmän työhön tai opiskeluun liittyvää materiaalia kuten luentomuistiinpanoja, käännöstehtävien alkutekstejä ja harjoituskäännöksiä sekä muita kotitehtäviä (n. 1 h 27 min) kuin ryhmä muut (37 min).

Taulukossa 3 esitetään vielä alkukielellä kirjoitetun tekstin ja käännösten lukemiseen käytetty aika tekstilajeittain:

Taulukko 3. Alkukielellä kirjoitetun ja käännetyn tekstin lukemiseen keskimäärin käytetty aika (opiskelijat vs. muut).

Lähde	alkukielinen	käännös
Sanomalehdet	25,24	6,06
Aikakauslehdet	16,20	3,15
Tieteelliset julkaisut (lehdet, kirjat)	9,20	1,76
Kirjallisuus (kauno- ja tietokirjallisuus)	21,94	21,85
Internet-sivut	39,87	3,80
Sähköinen viestintä (sähköposti, tekstiviestit, chat yms.)	34,69	1,39
Mainokset, matkaesitteet, ilmoitukset	2,56	0,46
Ohjetekstit, opasteet, pakkausten tuoteselosteet (yms.)	2,39	2,98
Tekstitykset (TV, elokuva)	0,17	69,83
Viranomaistekstit (asiakirjat, kirjeet, lomakkeet yms.)	3,37	0,30
Muu työhön tai opiskeluun liittyvä materiaali	48,39	10,65
Muu: mikä	12,06	1,92

7 Sovellettavuudesta ja jatkosta

Tutkimuksen tulokset tuntuivat siis tukevan alun toteamaa käännöksistä jokapäiväisessä elämässämme, ne ovat todellakin kaikkialla. Jos päivittäin käsittelemästämme tekstimassasta on käännöstä reilu kolmannes (taulukko 1), ei se voi luonnollisestikaan olla vaikuttamatta elämäämme ja kieliympäristöömme huomattavasti. Vaikka kyseessä oli vain pilottitutkimus ja otanta oli varsin suppea, voidaan otaksua tulosten olevan vähintäänkin samansuuntaisia myös suuremmassa mittakaavassa. Toisaalta pienenä varauksena voidaan todeta, että esimerkiksi käännöstieteen opiskelijat ovat varmasti hyvin erikoistunut kohderyhmä siinä mielessä, että he ovat hyvin tiedostavia lukijoita koulutustaustansa takia. Toisaalta myös ryhmä muut luki otannan perusteella paljon käännöskirjallisuutta, joten myös he tiedostivat hyvin käännösten osuuden päivittäisestä tekstimassastaan.

Huomattavaa oli myös tiettyjen käännöstekstityyppien osuus kaikista käännösteksteistä. Varsinkin tekstityksen osuus, miltei puolet luetuista käännösteksteistä, oli merkittävä. Samoin erilaisten sähköisten tekstilajien suuri osuus kaikesta luetusta on huomion arvoista. Mielenkiintoista olisikin tarkastella näitä ja muita uudempia käännöslajeja tarkemmin. Samoin olisi mielenkiintoista tutkia niiden ja erityisesti tekstityksen merkittävyyden mahdollisia eroja ja vaikutuksia eri kielissä ja kulttuureissa. Tekstityshän on usein liitetty vieraiden kielen oppimiseen, ja onpa esitetty arvioita siitä, että vieraiden kielten osaaminen olisi laajempaa kulttuureissa, joissa tekstitys on dubbausta yleisempää. Euroopan komissio onkin käynnistänyt vuonna 2007 tutkimuksen dubbauksesta ja tekstityksestä monikielisuuden tukijana EU:ssa. Sen on tarkoitus valmistua vuoden 2007 loppuun mennessä (Euroopan komissio 2007a).

Voidaan kuitenkin olettaa, että päiväkirjoihin jäi kirjaamatta paljon käännöksiä, koska niitä ei osaa harjaantunutkaan lukija aina käännöksiä mieltää. Joskus myös rajanveto tekstin kääntämisen ja muokkaamisen välillä voi olla vaikeaa. Esimerkkinä rajatapauksesta käy vaikkapa uutinen, joka perustuu ulkomaisen uutispalvelun aineistoon. Perin-

teisessä mielessä voisi todeta kyseessä olevan käännös, mutta toisaalta toimittaja on saattanut muokata tekstiä huomattavasti esimerkiksi informaatiojärjestystä muuttamalla tai lisäämällä joukkoon omaa tekstiään. Moni päiväkirjan pitäjä olikin ratkaissut ongelman toteamalla kommenttisarakkeessa, että tietty osa aineistosta, kuten uutisista, oli oletettavasti muista kielistä käännettyä. Vaihtoehtoinen strategia oli merkitä teksti sekä kääntämättömäksi että käännettyksi tekstiksi, jolloin lukuaika jaettiin puoliksi kummankin osion kesken.

Tutkimus toimi siis, alkuperäistarkoituksensa mukaisesti, myös silmien aukaisijana, kun päiväkirjan pitäjien piti – ehkä ensimmäistä kertaa elämässään – kiinnittää tietoisesti huomiota siihen, mikä luetussa tekstissä on käännöstä, mikä ei. Tästä hyvänä esimerkkinä ja lopetuksiksi voidaan esittää erään opiskelijan pohdinta aiheesta (korostus meidän lisäämämme):

”Ensin minusta vaikutti, että suurin osa lukemistani teksteistä oli alkuperäistekstejä (kaupan hintalaput, koulun ilmoitustaulu, työnhakukaavakkeet, sähköpostit). Käännettyjä tekstejä olivat vain ulkomaalaisten TV-sarjojen tekstitykset ja uutisteksti. Vasta myöhemmin aloin ajatella, kuinka paljon ”piilokäännöksiä” lukemaani kuitenkin sisältyi. Esimerkiksi Hotmail-sähköpostiohjelma ja MSN Messenger -keskusteluohjelma on käännetty suomeksi, Internetissä useat sivustot on käännetty. Suurin osa katsomistani television draamasarjoista on amerikkalaisia ja mainoksistakin osa on käännetty.

Lopulta päädyin siihen, että noin puolet lukemistani teksteistä oli alkuperäistekstejä ja puolet käännöksiä. Minua vaivasi, että en ollut edes itse kääntäjäopiskelijana ymmärtänyt kuinka paljon käännöksiä luen päivittäin tajuamatta sitä. Aivan kuin olisin herännyt ymmärtämään miten äärettömän huomaamatonta ja kuitenkin äärettömän tärkeää kääntäjän työ on. Ihmiset eivät huomaakaan kuinka paljon he lukevat käännettyjä tekstejä jokapäiväisessä elämässään.”

Lähteet

Euroopan komissio 2007a. Study on dubbing and subtitling. Teksti tietotekniikkapääosaston Media programme -sivuilla, saatavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/evaluation/studies/index_en.htm [viitattu 22.7.2007].

Euroopan komissio 2007b. *Translating for a Multilingual Community*. Esite, saatavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/brochure_en.pdf [viitattu 22.7.2007].

Mäkisalo, Jukka 2006. Kuinka paljon käännöksiä luetaan? Lukupäiväkirjan esitutkimus. *Virittäjä* 2, 250–259.

Paloposki, Outi 2006. Käännökset ympärillämme. Esitelmä. *IV Kääntämisen ja tulkkausten tutkimuksen symposiumi*, Savonlinna 20.–21.4.2006.

Liite 1. Tekstipäiväkirjan ohje
Hyvä tekstipäiväkirjan pitäjä

Oletkin ehkä jo huomannut, että paraikaa vietetään Mikael Agricolan juhluvuotta, sillä hänen kuolemastaan tulee tänä vuonna kuluneeksi 450 vuotta. Agricola oli paitsi suomen kielen isä ja ensimmäisen suomenkielisen kirjan kirjoittaja myös kääntäjä. Itse asiassa suurin osa suomen kirjakielen alkutaipaleen teksteistä oli käännettyjä. Myös nykyään elämme keskellä käännöstekstejä, ja törmäämme päivittäin käännöksiin esimerkiksi lehdissä, käyttöohjeissa ja television tekstityksissä. Tällä tutkimuksella on tarkoitus kertoa, kuinka suuri osuus päivittäin lukemistamme teksteistä on käännöksiä.

Pyydämme sinua täyttämään tutkimusta varten tämän sähköpostin/kirjeen liitteenä olevat kaksi asiakirjaa, joista toisessa pyydetään suuntaa-antavasti tietoja sinusta itsestäsi ja toinen on varsinainen tekstipäiväkirja. Tekstipäiväkirjaa voit pitää joko tietokoneella suoraan asiakirjaan, tai voit tulostaa taulukon ja merkitä lukemasi tekstit siihen käsin. Tietokonetta käyttäessäsi voit tarvittaessa lisätä taulukkoon rivejä, paperilla voit jatkaa kääntöpuolelle.

Pyydämme sinua kirjaamaan tekstipäiväkirjaan **kaikki yhden päivän aikana lukemasi tekstit** (kirjalliset ja tv/elokuva-tekstitykset), niihin käyttämäsi **lukuajan ja -tavan** ja vielä arviosi siitä, **onko teksti käänнос**. Lukuajan voit merkitä joko kellonaikoina tai aikamäärinä. Lukutavalla tarkoitetaan syventynyttä lukemista tai silmäilyä (esim. lehden tai www-sivujen selailua). Jos samassa lähteessä on sekä käännettyä että suomeksi kirjoitettua tekstiä (esim. sanomalehdet), merkitse ne erikseen omiksi kohdikseen. Merkitse uloimpana oikealla olevaan kommentteja-sarakkeeseen, miten tiesit tai arvelit tekstin olevan käänнос. Voit merkitä sarakkeeseen myös muita kommentteja.

Koska pyrimme tutkimuksessamme mahdollisimman hyvin vertailtavissa olevaan aineistoon, olisimme iloisia, jos voisit pitää päiväkirjaa **tiistaina 6.2.2007**, mutta jos kyseinen päivä on jostain syystä hankala tai lukutottumustesi kannalta epätyypillinen (esim. olet matkalla tai sairaana), voit toki valita jonkin toisen päivän samalla viikolla. Toivoisimme että palauttaisit päiväkirjan samantien, viimeistään tiistaina 13.2.2007.

Kiitos jo etukäteen avustasi ja hyvää Agricolan juhluvuotta!

Inkaliisa Vihonen
inkaliisa.vihonen@skynet.be

Leena Salmi
leena.salmi@utu.fi

Liite 2.

TEKSTIPÄIVÄKIRJA

TAUSTATIEDOT

Ikä

___ alle 16   ___ 16-25   ___ 26-35   ___ 36-45   ___ 46-55   ___ 56-65   ___ yli 65

Sukupuoli: ___ mies   ___ nainen

Siviilisäätty: ___ naimaton   ___ naimisissa tai avoliitossa   ___ eronnut   ___ leski

Koulutustausta:

Ammatti: _____

___ peruskoulutus
___ alempi ammatillinen koulutus
___ lukio
___ ylempi ammatillinen koulutus
___ akateeminen koulutus

Lukemiseen päivittäin käyttämäni aika (keskimäärin):

___ yli 6 h   ___ 3-6 h   ___ 1-3 h   ___ alle 1h

MikaEL

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu

Electronic proceedings of the Kätu symposium on translation and interpreting studies

1 (2007)

TEKSTIPÄIVÄKIRJA

päivämäärä ja viikonpäivä: _____ nimi: _____

Lähde	nimi/kuvaus	kieli (jos ei suomi)	lukuaika tai kesto	lukemisen tapa			onko käännös			kommentteja
				syven- tynyt	silmäily		on	ei	EOS	
Sanomalehdet										
Aikakauslehdet										
Tieteelliset julkaisut (lehdet, kirjat)										
Kirjallisuus (kauno- ja tietokirjallisuus)										
Internet-sivut										
Sähköinen viestintä (sähköposti, tekstiviestit, chat yms.)										
Mainokset, matkaesitteet, ilmoitukset										
Ohjetekstit, opasteet, pakkausten tuoteselosteet (yms.)										
Tekstitykset (TV, elokuva)										
Viranomaistekstit (asiakirjat, kirjeet, lomakkeet yms.)										
Muu työhön tai opiskeluun liittyvä materiaali										
Muu: mikä										

EOS = en osaa sanoa